ఆదుర్దా ఆందోళన ఆశ భయం

ఫిబ్రవరి నెలలో జరగనున్న ఎన్నికలను, ముఖ్యంగా ఆంధ్రప్రదేశ్‌ను చాలామంది చాలా ఆసక్తిగా గమనిస్తున్నారని ఇంగ్లీషు పత్రికలలో వార్తలొస్తున్నాయి. ప్రపంచబ్యాంకు సలహాలన్నిటినీ తుచ తప్పకుండా పాటిస్తున్న చంద్రబాబునాయుడుకు వోట్లు వస్తాయా రావా అని వారంతా ఆసక్తిగా చూస్తున్నారంట.

ఇళ్ళూ, అంగళ్ళూ కూల్చి రోడ్డు వెడల్పు చేయమంటే చేసేస్తున్నాడు. పేదవాళ్ళ జీవించే హక్కునే కాకుండా ధనవంతుల ఆస్తి హక్కును కూడ ఖాతరు చేయకుండ చేసేస్తున్నాడు. చవక బియ్యం ధర పెంచమంటే పెంచేశాడు. కరెంటు సబ్సిడీ తగ్గించమంటే తగ్గించాడు. ప్రభుత్వరంగంలో ఉద్యోగాలు సంవత్సరానికి 10 వేల చొప్పున తగ్గించమంటే ఇదిగో తగ్గించేస్తానంటున్నాడు. సాంఘిక సంక్షేమం వృథా ఖర్చంటే దానికి కోత పెడుతున్నాడు. ప్రభుత్వరంగం, సహకారరంగం పనికిరావనీ, ప్రైవేటే గొప్ప అనీ అనగానే మిర్యాలగూడెం, హిందూపురం చక్కెర ఫ్యాక్టరీలు అమ్మేశాడు; ఆల్విన్ ఆటోనూ, గుంతకల్ స్పిన్నింగ్ మిల్లునూ మూసేశాడు; మరణశయ్య మీద ఉన్న సర్‌సిల్క్ (కాగజ్‌నగర్)కు అంత్యక్రియలు చేసేశాడు; నంద్యాల చక్కెర ఫ్యాక్టరీనీ, ప్రొద్దుటూరు పాల ఉత్పత్తుల ఫ్యాక్టరీనీ అమ్మకానికి పెట్టాడు. చిన్న పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వం చేయూతనివ్వడం దండగ అనీ, అవి తట్టుకుంటే తట్టుకుంటాయి లేకపోతే పోతాయనీ అనగానే రాష్ట్ర చిన్న పరిశ్రమల అభివృద్ధి కార్పొరేషన్‌ను మూసేయడానికి సిద్ధమయ్యాడు. కరెంటు బోర్డును పునర్వ్యవస్థీకరించి లాభాలు వచ్చే ఉత్పత్తి రంగాన్నీ పంపిణీ రంగాన్నీ ప్రైవేట్‌పరం చేసి, లాభాలురాని సరఫరా రంగాన్ని ప్రభుత్వ రంగంలో

ఉంచమంటే – దానివల్ల రైతుల వ్యవసాయ మోటార్ల కరెంటు బిల్లు విపరీతంగా పెరిగే ప్రమాదం ఉన్నప్పటికీ – అలాగేనంటున్నాడు.

ఇన్ని చేసినప్పటికీ అతగాడికి వోట్లు వచ్చేటట్టయితే, 'సరళీకరణ' రాజకీయంగా సక్సెస్ అయినట్టేనని పాశ్చాత్య పరిశీలకుల అభిప్రాయం. అప్పుడిక దేశ ఆర్థిక పునర్వ్యవస్థీకరణ పాశ్చాత్యులకు ప్రియమైన నమూనాలో అప్రతిహతంగా ముందుకు పోగలదు. అందువల్ల, సరళీకరణ విధానాలు అమలు చేయడంలో అతి చురుగ్గా వ్యవహరిస్తున్న చంద్రబాబు గతి ఏమవుతుందని వారు చాలా ఆదుర్దాగా ఎదురు చూస్తున్నారు. భారతదేశం పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్య పంథానూ, చట్టబద్ధపాలనా విధానాన్నీ (రూల్ ఆఫ్ లా) ఎంచుకున్నందుకు ఒకప్పుడు అభినందించిన పాశ్చాత్యులు ఇప్పుడు దానినే ఒక ఆటంకంగా చూస్తున్నారు (కానీ ఆ మాట బిగ్గరగా అనలేక సణుగుతున్నారు). ఈ ప్రజాస్వామ్యమే లేకపోతే సంక్షేమం, సబ్సిడీలు మొదలైన (గ్లోబలైజేషన్ పరిభాషలో వీటిని ప్రజాతంత్ర విధానాలని కాక 'ప్రజారంజక' విధానాలు అని వెక్కిరింతగా అంటారు) వృథా ఖర్చుల నుండి మూడవ ప్రపంచదేశాల ప్రభుత్వాలు సులభంగా బయటపడగలిగేవి కదా అని ఇప్పుడు వారు అనలేక అంటున్నారు. గత పార్లమెంట్ ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ పార్టీ ఓడిపోయినప్పుడు, సరళీకరణ ఆర్థిక విధానాలు ప్రజలకు మంచివని నచ్చజెప్పడంలో ఆ పార్టీ విఫలం కావడమే వారి ఓటమికి కారణం అని పాశ్చాత్య పత్రికలు విశ్లేషించాయి. అవి తమకు మంచివి కావని బహుశా ప్రజలు గుర్తించారేమోనన్న సందేహం వారికి రాలేదు.

వెరసి, పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్నీ చట్టబద్ధపాలననూ వదులుకొమ్మని మన పాలకులకు పాశ్చాత్య సలహాదారులు ఇప్పటకింకా సలహా ఇవ్వకపోయినప్పటికీ, వీరే వాటిని వదిలించుకునే ప్రయత్నం చేస్తే మాత్రం ఒకనాటి ఎమర్జెన్సీని విమర్శించినట్టు ఇప్పుడు విమర్శించకపోవచ్చు. అంతేకాక, ప్రజలపట్ల పాలన వ్యవస్థ జవాబుదారీతనాన్ని ఇప్పుడున్న దానికన్నా (ఇప్పుడు చాలా ఉందని కాదు) తగ్గించే అధ్యక్షతరహా పాలన వంటి ప్రత్యామ్నాయ ప్రతిపాదనలకు పాశ్చాత్య పరిశీలకుల మద్దతు, వారి బలమైన ప్రసార సాధనాలలో ప్రచారమూ బాగా లభించగలవు. కానీ మనకిప్పుడు కావలసింది జవాబుదారీతనాన్ని తగ్గించే ప్రత్యామ్నాయాలు కావు. పెంచే ప్రతిపాదనలు. నూతన ఆర్థిక విధానాల శకం ఈ అవసరాన్ని బలంగా మన ముందుకు తెచ్చింది. ప్రజల

అనుమతితో నిమిత్తం లేకుండా దేశ ఆర్థిక విధానాలను ఇష్టమొచ్చినట్టు మార్చిపారేస్తున్నారు. అందువల్ల ఎన్నికలను జవాబుదారీతనం కోణం నుండి చూడవలసిన అవసరం ఉంది. జవాబుదారీతనాన్ని ఏ విధంగా తగ్గించుకోవాలా అని చూస్తున్న 'గ్లోబలైజేషన్' కళ్ళతో కాదు.

గత పార్లమెంట్‌ను అలంకరించిన పార్లమెంటు సభ్యులు ఎన్నికలను ఇంకొక కారణంగా ఆదుర్దాగా చూస్తున్నారు. గెలవడానికి ఒక్కొక్కరు (కనీస పక్షం) 1 కోటి రూపాయలు ఖర్చుపెట్టుకున్నారు. ఆ డబ్బును వడ్డీతో సహా వసూలు చేసుకుందామని అనుకున్నారు. కానీ వడ్డీ కాదు కదా అసలు కూడ రికవర్ కాకుండానే మళ్ళీ ఎన్నికలొచ్చాయి. తిరిగి అంత ఖర్చు పెట్టుకుంటే గిట్టుబాటయ్యేనా? కానీ ధైర్యం చేయకపోతే నెగటివ్ బ్యాలన్స్ పూరించుకునేదెట్టా? (అన్ని పార్టీలూ బహుశా ఎప్పటికంటే ఎక్కువగా సిట్టింగ్ ఎంపీలకే టికెట్టు ఇవ్వడం వెనుక ఉన్న కారణం ఇదేనని అందరూ గుర్తించే ఉంటారు.) ఎన్నికలు డబ్బు మూటల వ్యవహారంగా మారిపోవడం మనకు కూడ ఎంతగా అలవాటయిపోయిందంటే వాళ్ళట్లా అనుకోవడంలో తప్పేమీ లేదని మనకు కూడ అనిపిస్తుంది. వ్యవస్థితంగా జరిగేదేదయినా కొన్నాళ్ళకు ప్రకృతి సిద్ధమన్నంత సహజత్వాన్ని సంతరించుకుంటుంది. దానికి వేరే ఏ బలమూ లేకున్నా ఇదే ఒక బలం. (దీనిని రాడికల్ తత్వవేత్తలు 'భావజాలం' అంటారుగానీ ఇది నిజానికి తన మనుగడలో సుస్థిరతను వెతుక్కునే మానవ లక్షణానికి పర్యవసానం. అందుకే ఇటువంటి ఆలోచనా రీతులను ప్రతిఘటించడం అంత కష్టం.)

కాని డబ్బు మూటల ప్రజాస్వామ్యం ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే పాత్రను ఏ మేరకు పోషించగలుగుతుంది? బడుగు బలహీనవర్గాలకు పాలనా వ్యవస్థలో చోటెంత ఇవ్వగలుగుతుంది? ఇవి కొత్త ప్రశ్నలు కావు. కానీ ఈనాడు కొత్తగా ముందుకొస్తున్న రాజకీయ ఆకాంక్షలకు జవాబు దొరకాలంటే డబ్బు మూటల రాజకీయాలను గట్టిగా వ్యతిరేకించాలి. స్త్రీలకు చట్ట సభలలో మూడవవంతు సీట్లు కేటాయించడం గురించి గత పార్లమెంటులో చాలా చర్చ జరిగింది. ఇప్పుడు ఏ పార్టీ స్త్రీలకు మూడవవంతు కాదు సరికదా, పదవవంతు టికెట్లు కూడ ఇవ్వలేదు. పార్లమెంటు ఎన్నికలలో అభ్యర్థులయిన వారు (గెలవదలచుకుంటే) ఒక కోటి రూపాయల దాకా ఖర్చుపెట్టుకోక తప్పని ప్రస్తుత పరిస్థితిలో స్వంత ఆస్తులూ స్వంత ఆదాయమూ లేని స్త్రీలు గెలవగల

అభ్యర్థులుగా ఎట్లా కనిపిస్తారు? అట్లాగే దళితులయినా ఆదివాసులయినా? డబ్బున్న పార్టీలు (లేక పోషకులు) వారి కోసం ఖర్చు పెట్టదలచుకుంటేనే కనిపించగలరు. అది కొద్దిమందికి మాత్రమే సాధ్యం. అంతేకాక, అది వారి స్వతంత్రతకు గొడ్డలిపెట్టు కూడ.

మన పత్రికలు కూడ ఎన్నికలను ఒక రకంగా ఆదుర్దాగానే చూస్తున్నాయి. అసలు ప్రజాస్వామ్యంలో తన పాత్ర ఏమిటో పత్రికా రంగం గుర్తిస్తున్నట్టు కనిపించదు. పార్టీల అడ్వర్‌టైజ్‌మెంట్లతో పైసలొస్తాయి కాబట్టి సగం పేజీలు వాటితో నింపడాన్ని ఎంత అయిష్టంగానైనా అర్థం చేసుకోగలం (పత్రికలు నడపడం ఒక వ్యాపారం కూడ కాబట్టి). కానీ ఎన్నికల విషయంలో పత్రికలకు ఉండే పాత్ర ఏమిటో గుర్తించలేక పోవడాన్ని అర్థం చేసుకోలేము, అర్థం చేసుకోవలసిన అవసరమూ లేదు (అదొక ప్రజాతంత్ర సంస్థ కూడ కాబట్టి). ఎవడి బలం ఎంత, ఎవడెంత చాకచక్యంగా తన బలం పెంచుకుంటున్నాడు, ఎంత నేర్పుగా 'పావులు కదుపుతున్నాడు' (ఎన్నికలు ఒక చదరంగపు ఆటయినట్టు), ఏవి 'గెలుపు గుర్రాలు' (అదొక గుర్రప్పందెం అయినట్టు) అని విశ్లేషించడమే తమ పాత్ర అని మన పత్రికలు అనుకుంటున్నాయి. పత్రికలు చూపిస్తున్న చిత్రాన్నే నమూనాగా తీసుకుంటే ఎన్నికలు ఒక జూదంగా కనిపిస్తాయి తప్ప ప్రజాస్వామ్యానికి సంబంధించిన ప్రక్రియగా కనిపించవు. సారా వ్యాపారం నుండి వచ్చిన డబ్బుతో మనుషులను, వారి ఓట్లను కొనుక్కునేవారు, గూండాల గుంపులను చేరదీసి పోషించేవారు, బాంబులు తయారు చేయించేవారు, ఏ పార్టీలో చేరితే టిక్కెట్ వస్తుందో వేచి చూసి ఆఖరి నిమిషంలో ఆ పార్టీలోకి దూకి దానికి ఒక సిద్ధాంతం చెప్పేవారు – అందరూ ఈ జూదంలో తెలివైన ఎత్తులు వేసే ఆటగాళ్ళుగానే కనిపిస్తారు. మన రాజకీయాల దిగజారుడుతనానికి పత్రికారంగం తన వ్యాఖ్యల సంస్కృతి ద్వారా సాధికారత కల్పిస్తున్నది (మధ్య పేజీ సంపాదకీయంలో వేరే ఏమి రాసినప్పటికీ).

ఈసారి మన పత్రికలు ఒక కొత్త కర్తవ్యాన్ని తమ మీద వేసుకున్నాయి. సామాజిక ఆర్థిక న్యాయం కావాలన్న కోరిక సమాజం కింది పొరలలో ఎంతగా పెరుగుతున్నదో 'సుస్థిరత' కావాలన్న కోరిక పై పొరలలో అంతగా పెరుగుతున్నది. పై పొరలు అంటే బడా భూస్వామ్య, బడా పెట్టుబడిదారీ వర్గాలే అనుకోనవసరం లేదు. దొంతరలుగా ఉన్న మన సాంఘిక ఆర్థిక వ్యవస్థలో 'సుస్థిరత' కావాలన్న

కోరిక చాలామందిలో ఉండగలదు. వారు సంఖ్యరీత్యా అన్ని వేళలలోనూ మైనారిటీయే కానవసరం లేదు. చిన్న మైనారిటీ మాత్రం కారు. అంతేకాక, సరళీకృత విధానాల పట్ల ఆకర్షితులవుతున్న మధ్యతరగతి జనంలో మరొక రూపంలో సుస్థిరత కాంక్ష పెరుగుతున్నది. గ్లోబలైజేషన్ వారికి చూపిస్తున్న కొత్త హంగులను అనుభవించాలంటే సుస్థిరత అవసరం. మన పత్రికారంగం ఈ సుస్థిర కాంక్షను (పత్రికా యజమానులే కాక సిబ్బందిలో కూడ అధికులు సుస్థిరత కోరుకుంటున్న ఏదో ఒక సామాజిక పొరకు చెందినవారు కావటం వల్ల) బాగా ఒంటబట్టించుకునింది. దానికి సమాధానం బి.జె.పిలో ఉందని భావించి ఆ పార్టీ గెలుపు అనివార్యం అనే పద్ధతిలో ప్రతికారంగం వార్తలను వ్యాఖ్యానిస్తూ ఉంది. (వాజ్‌పేయి పేరు ప్రస్తావించినప్పుడల్లా కాబోయే ప్రధాని అనేసి నాలుక కరుచుకున్న గొంతు వినిపిస్తుంది).

అయితే పత్రికారంగాన్ని సాంఘికంగా విశ్లేషించినప్పుడు ఇదెంత సహజమో, ఒక ప్రజాతంత్ర సంస్థగా దాన్ని అర్థం చేసుకున్నప్పుడు అది అంత తప్పు. ఆ రంగాన్ని సామాజికంగా విశ్లేషించి, అందులో ఉన్న వాళ్ళు ఎక్కువగా అగ్రకుల మధ్యతరగతికి చెందిన మగవాళ్ళనీ, యాజమాన్యం అంతకంటే ఎక్కువ పెత్తందారీ స్వభావంగల సామాజిక శ్రేణులకు చెందినవారనీ గుర్తించి ఈ ప్రవర్తన సహజం అనుకొని ఊరుకోకుండా, దానికి ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో ఉన్న పాత్రను దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ వైఖరిని విమర్శించడం, నిలదీయడం అవసరం. సామాజిక జీవితంలో అసమానతలు, అణచివేత పూర్తిగా పోకుండానే ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలు, విలువలు ఉనికిలోకి వచ్చాయి. సమానతాకాంక్ష నుండే అవి వచ్చాయి. సమాజంలో అసమానతలు ఇంకా కొనసాగుతుండడం వల్ల ఇవేవీ సంపూర్ణంగా ఉండవు. వాటిని సాంఘికంగా విశ్లేషించి అవి అసంపూర్ణంగానే ఉంటాయని తీర్మానించి కొట్టిపారేయడం సులభమే. కానీ అపరిపూర్ణమైనా వాటిలో అర్థవంతమైన సారం ఉందని గుర్తించి సాంఘిక విశ్లేషణకు విలువల విశ్లేషణను తోడుచేసినప్పుడే చారిత్రక ప్రగతిని కాపాడుకోగలుగుతాం, అనుభవించగలుగుతాం. ఇంకింత ప్రగతిని సాధించుకోగలుగుతాం.

మన రాష్ట్రంలోని తెలంగాణ, రాయలసీమ ప్రాంతాల ప్రజలు ఇంకొక రకమైన ఆదుర్దాతో ఎన్నికల కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. తెలంగాణలో ఒక దశాబ్దకాలంగా ప్రతి ఎన్నికా ఆదుర్దా కలిగించే విషయమే అయింది. ప్రజాభీష్టం ఎన్నికల ద్వారా

వ్యక్తం కావడానికి అంతకంటే ప్రతికూలమైన వాతావరణం వేరొకటి ఉండదు. ఎన్నికలలో నిర్భయంగా పాల్గొనటం, స్వేచ్ఛగా బహిష్కరించటం అనే ప్రత్యామ్నాయాల పేరిట తెలంగాణలో (ముఖ్యంగా ఉత్తర తెలంగాణలో) ఒక బీభత్స వాతావరణం నెలకొని ఉంది. ఒక రకంగా ఇవి రెండూ అబద్ధాలే. నిజం చెప్పాలంటే సగటు పౌరులకు ఈ రోజు ఓటు వేయాలని పెద్దగా ఉత్సాహమూ లేదు, ఓటు బహిష్కరించి నెలకొల్పుకునే ఆచరణాత్మకమైన ప్రత్యామ్నాయం ఒకటి ఉందన్న విశ్వాసమూ లేదు. ('సగటు పౌరులు' అంటున్నామంటేనే దీనికి రెండువైపులా మినహాయింపులు లేకపోలేదని అర్థం.) వాళ్ళపాటికి వాళ్ళను వదిలేస్తే అన్ని ప్రాంతాలలాగా తెలంగాణలో కూడ సగంమందో అంతకంటే కొంచెం ఎక్కువమందో ఏమంత ఉత్సాహం లేకుండ వోటు వేస్తారు. మిగిలిన వాళ్ళు ఏమంత పట్టుదల లేకుండా ఇంట్లో ఉండిపోతారు. ప్రజలలో లేని ఉద్విగ్నతను ఒక పక్క పోలీసులు, ఇంకొక పక్క పీపుల్స్‌వార్ సృష్టిస్తున్నారు. ప్రతిసారీ అభ్యర్థుల జీపుల కాల్చివేత, ప్రచార కార్యకర్తలపై, నాయకులపై ప్రాణాంతకమైన దాడులు, పోలీసు జీపులపైన మందుపాతరల ప్రయోగం, ఓట్ల డబ్బాల అపహరణ ఒక పక్క; వందలాదిగా యువకుల నిర్బంధం, ఎన్‌కౌంటర్లు, ఎన్‌కౌంటర్ చేస్తామన్న బెదిరింపులు, బలవంతంగా అందరూ లైన్‌కట్టి ఓట్లు వేయాలన్న ఒత్తిడి ఇంకొక పక్క తెలంగాణలో ఎన్నికల వాతావరణాన్ని భీతావహం చేస్తున్నాయి. ఈ అర్థరహితమైన స్థితి నుండి ఈసారయినా విముక్తి ఉంటుందా అని తెలంగాణవాసులు భయం భయంగా ఎదురుచూస్తున్నారు. 'ఎన్నికల బహిష్కరణ కోసం ఈసారి బలప్రయోగం చేయం' అన్న పీపుల్స్‌వార్ నాయకుడి ప్రకటననూ, వెనువెంటనే 'అయితే ప్రజాకంటకులనూ ప్రజా ద్రోహులనూ ప్రచారం చేసుకోనివ్వం' అని వారు చేసిన సవరణనూ, దినపత్రికల జిల్లా పేజీలలో ప్రచురితమవుతున్న స్థానిక దళనాయకుల బెదిరింపు ప్రకటనలనూ పోల్చి పోల్చి చూసుకొని వీటి భావం ఏమయి ఉండవచ్చునా అని చర్చించుకుంటున్నారు. అటువైపు, 'వోటర్లకు నిర్భయంగా వోటు వేయడానికి ధైర్యం కలిగించడం మా కర్తవ్యం' అని రాష్ట్ర డిజిపిగారు ప్రకటించడాన్ని 1994 అసెంబ్లీ ఎన్నికలనాటి రక్తసిక్తమైన జ్ఞాపకాల వెలుగులో వ్యాఖ్యానించుకొని ఖాకీ సంరక్షకులు ఈసారి ఇయ్యబోయే 'ధైర్యం' ఎంత బీభత్సంగా ఉంటుందోనని ఆందోళన చెందుతున్నారు. ('వాక్యాలమధ్య చదవడం' అని ఇంగ్లీషులో అంటారు. తుపాకుల ఘర్షణ మధ్య బతుకుతున్న తెలంగాణవాసులకు ఈ విద్య బాగా అబ్బింది.) ప్రజలు

ఓట్లు వేస్తారా లేదా అన్నది వేరే సంగతి కానీ ఈ బీభత్స వాతావరణం ఎన్నికల ప్రక్రియ పట్ల ప్రజలు ఆలోచనాత్మకంగా చైతన్యవంతంగా వ్యవహరించడానికొక పెద్ద ఆటంకం. పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం ప్రాతినిధ్య పాలనకొక సాధనంగా చరిత్రలో ముందుకొచ్చింది. అది ఇచ్చే ప్రాతినిధ్యం లోపభూయిష్టమైనదే కాని వట్టి బూటకం కాదు. దానిని సంస్కరించుకోవడానికయినా, ప్రత్యామ్నాయం వెతుక్కోవడానికయినా ఆలోచనాత్మకంగా, క్రియాశీలకంగా వ్యవహరించడం అవసరం. తుపాకీ తూటాల మోత మధ్యన అది సాధ్యం కాదు. మెదళ్ళు మొద్దుబారిపోయి భయానికి తల ఒగ్గడం, లేదా ఏదో ఒక తుపాకీకి విధేయత ప్రకటించడం మాత్రమే జరుగుతుంది.

రాయలసీమ జిల్లాలలో ప్రజలు ఇంకొక రకమైన ఆదుర్దాతో ఎన్నికల కోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. బాంబులు పడకుండ, తలలూ మొండాలూ వేరు కాకుండ ఎన్నికలు గడిస్తే చాలునన్న వాతావరణం అక్కడ చాలాకాలంగా నెలకొని ఉంది. అభ్యర్థులిద్దరూ రాజీపడి చెరికొన్ని ఓట్లు ప్రశాంతంగా గుద్దుకొనిపోతే అదే ప్రజాస్వామ్యం అనుకునే దుస్థితి రాయలసీమకు వచ్చింది. ఈసారి కర్నూలులో రెండు తరాల విరోధులైన కోట్ల విజయభాస్కరరెడ్డి, కె.ఇ. కృష్ణమూర్తులు తలపడుతున్నారనీ, నంద్యాలలోని ఆళ్ళగడ్డ తాలూకాలో భూమా నాగిరెడ్డి ఎన్ని ఓట్లు వేయించుకుంటాడో పాణ్యంలో అన్నీ వేయించుకోవడానికి కాటసాని రాంభూపాలరెడ్డి సిద్ధమవుతున్నాడనీ (రాయలసీమలో వోట్లు వేసేవి కావు, వేయించుకునేవే), కడపలో గత ఎన్నికలలో చావుతప్పి కన్నులొట్టపోయిన పరాభవానికి వై.ఎస్. రాజశేఖరరెడ్డి ఈసారి ప్రతీకారం తీర్చుకోబోతున్నాడనీ తెలిసి రాయలసీమవాసుల ఆదుర్దా మరింత పెరిగింది. రాయలసీమలో రాజకీయం బాంబులను దాటి ఆలోచనల సీమలోకి ప్రవేశించనట్టే రెడ్లను దాటి కిందికి దిగలేదు. దళితుల దగ్గరికయితే అసలు రానే లేదు. ఈ ఒక్క విషయం రాయలసీమ ప్రత్యేకత కాదు. సర్కారు జిల్లా లోని అనేక గ్రామాలలో కూడ ప్రజాస్వామ్యం 'ఊరు' దాటి 'పల్లె'లోకి ఇప్పటికీ ప్రవేశించలేదు. దానిని కిందికి లాగడానికి ఎన్నికల ప్రక్రియ కొంత ఉపయోగపడగలదు కానీ ఇంతటి భయ వాతావరణంలో కాదు. నిజానికి ఈ భయ వాతావరణం నెలకొల్పడంలో పెత్తందారీ వర్గాలకున్న ప్రయోజనాలలో అదొకటి. రాజకీయాలు తమ గడప దాటి కిందికి పోకుండా ఉంటాయి.

ఒకరికి ఆదుర్దా, ఒకరికి ఆందోళన, ఒకరికి ఆశ, ఒకరికి భయం – ఎన్నికల సార్థకత ఇదేనా? పాలనలో జవాబుదారీతనాన్ని నెలకొల్పడానికీ, సమాజ ప్రజాస్వామీ కరణకూ – కనీసం ఒక మేరకయినా – ఉపయోగపడవలసిన ఎన్నికలు ఏవేవో ప్రయోజనాలకు ఉపయోగపడుతున్నాయి. పెత్తనం కోసం, ఆస్తి సంపాదన కోసం, 'మీరే మమ్మల్ని ఎన్నుకొన్నారు కాబట్టి మేము ఏం చేసినా దానికి మీరు సమ్మతించినట్టే'నని ప్రజలను దబాయించడం కోసం, సమాజంలో బలవంతులైన వారు రాజకీయ బలం కూడ సమకూర్చుకొని రెండు బలాలనూ పదిలంగా కాపాడుకోవడం కోసం, గూండాలకూ, రౌడీలకూ భృతి కోసం, ఇంకా ఎవరెవరికో దేనికోసమో ఉపయోగ పడుతున్నాయి. ఇన్ని ఆటంకాలు దాటి – కొంతమేరకు ఈ లక్షణాలను తాము కూడ ఒంటబట్టించుకొని – దళిత బహుజన రాజకీయవేత్తలు దేశంలో కొన్నిచోట్ల ఎన్నికలు గెలిచి రాజకీయ అధికారంలోకి ప్రవేశించి సాంఘికంగా అభ్యుదయకరమైన మార్పు కొంత తేగలిగారు. సామాజిక మార్పుకు ఎన్నికల ప్రజాస్వామ్యం అసలే ఉపయోగపడదనేది వాస్తవం కాదని రుజువు చేయగలిగారు.

అయితే సామాజిక సంబంధాలలో మార్పుకు దోహదపడే లక్షణంతోపాటు ప్రజలపట్ల పరిపాలనకు జవాబుదారీతనాన్ని కల్పించే ప్రయోజనం కూడ ఎన్నికల ప్రజాస్వామ్యానికి ఉండాలి. అది మన దేశంలో చాలా అపరిపూర్ణంగా ఉందనేది వాస్తవం. ఏమైనా చేసి, ఏమైనా మాట్లాడి చలాయించుకోవచ్చునని మన దేశ రాజకీయ నాయకులు భావిస్తున్నారు. వాళ్ళట్లా భావిస్తున్నారనేది విశేషం కాదు. భావించగలుగు తున్నారనేది బాధాకరమైన వాస్తవం.

ఈ పరిస్థితిని సవరించడానికి క్రియాశీలకమైన కృషి జరగవలసిన అవసరం చాలా ఉంది. సామాజిక మార్పుకు దోహదం చేసిన దళిత బహుజన పార్లమెంటరీ రాజకీయాలు ఈ విషయంలో మాత్రం మేలు చేయకపోగా ప్రస్తుత రాజకీయ సంస్కృతిలో తామూ భాగం అయినాయి.

ఈ కర్తవ్యం కోసం అసలు ఎవరు సిద్ధంగా ఉన్నారో తెలియడం లేదు. భారత ప్రజాస్వామ్యానిది ఒక విచిత్రమైన సంకటం. అది అందరికీ కావాలి, కానీ ఎవరికీ అక్కరలేదు. ఆధిపత్య వర్గ రాజకీయ నాయకులకు డబ్బు సంపాదన కోసం, అధికారం కోసం ప్రజాస్వామ్యం కావాలి. అన్ని రకాల రెబెల్స్‌కూ రెబెల్ చేసే అవకాశం ఇస్తుందని

ప్రజాస్వామ్యం కావాలి. కొందరికి సామాజిక మార్పుకొక సాధనంగా ఉపయోగపడుతుందని అది కావాలి. అంతకుమించి ఎవరికీ దానితో పని లేదు. ప్రజాస్వామ్యాన్ని సూత్రబద్ధంగా కాంక్షించే రాజకీయాలు – దీని అర్థం అది ప్రస్తుతమున్న రూపంలోనే ఉండిపోవాలనీ, ఉండిపోతుందనీ కాదు – దేశంలో రావలసి ఉంది. కాని దానిని తమ లక్ష్యంగా ఎంచుకోవడానికి ప్రజాతంత్ర రాజకీయ ఉద్యమాలే కాదు, పౌరహక్కుల ఉద్యమకారులు సహితం తటపటాయిస్తున్న దుస్థితిలో మనమున్నాము!

మరోదారి మాసపత్రిక
ఫిబ్రవరి 1998

* ఇందులోని కొన్ని విషయాలు 'పార్టీలనూ, అభ్యర్థులనూ ప్రశ్నిద్దాం, నిలదీద్దాం' అనే పేరుతో ఆయనే రాసిన ఎ.పి.సి.ఎల్.సి కరపత్రంలోనూ ఉన్నాయి.